

[Anden næstformand.]

forslag til lov om ændring af lov nr. 192 af 31. maj 1968 om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v. (Ændringer som følge af kildeskattens ikrafttræden).

5) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder [af Kai Moltke og Hanne Reintoft].

6) *Valg af 1 medlem til lønningsrådet (i stedet for Svend Haugaard).*

Mødet hævet kl. 14.40.

32. møde.

Onsdag den 27. november kl. 13.

Anden næstformand (Hanne Budtz): I skrivelse af dags dato meddeler boligministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

*Forslag til lov om sanering,
forslag til lov om ændring af lov om boligtilsyn og
forslag til lov om ændring af byggelov for staden København.*

I skrivelse af dags dato meddeler socialministeren, at hun ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelse. (Forhøjelse af børnetilskud).

I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om vurdering af landets faste ejendomme.

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg.

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for offentlige arbejder, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

*Forslag til lov om vintervedligeholdelse og renholdelse af veje,
forslag til lov om visse hovedlandevejsstrækninger og
forslag til lov om styrelsen af statsbanerne.*

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Boligministeren (Hastrup): Hermed tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om sanering, forslag til lov om ændring af lov om boligtilsyn og forslag til lov om ændring af byggelov for staden København.*

Disse lovforslag, der har nær indbyrdes sammenhæng, er første led i en reform, hvis formål er at fremme saneringen og fornyelsen af usunde og dårlige boliger og bydele. Forslagene vil blive fulgt op af forslag om ændring af loven om boligbyggeri og i lejelovgivningen med henblik på at skabe genhusningsmuligheder for udsanerede familier og aktivisere modernisering og ombygning af sådanne ældre boligejendomme, som er værd at bevare, fordi de kan forbedres og indrettes som velegnede boliger.

Lovforslagene er tillige et led i den reform af planlægningslovgivningen, som jeg redegjorde for ved fremsættelsen af forslag til lov om by- og landzoner, hvor en forøgelse af saneringsaktiviteten og byfornyelsen blev nævnt som et af de væsentligste mål.

Navnlig i vore store og største byers ældre bydele er der mange eksempler på særdeles tilstrækkelig lys og luft, usunde og brandfarlige boliger og mangel på fri- og opholdsarealer for beboerne.

Danmark har et særdeles påtrængende saneringsproblem, som navnlig skyldes uhensigtsmæssig byplanlægning og dårlig bebyggelse i byerne i slutningen af forrige århundrede. Det indre af København, Nørrebro, Vesterbro og Christianshavn er fyldt med tusindvis af usle lejligheder, som ikke giver rimeligt grundlag for en menneskeværdig tilværelse. Vort slumproblem er på

[Boligministeren.]

ingen måde mindre end tilsvarende problemer i andre lande. Samfundet kan nu ikke længere forsvare, at denne usunde og dårlige boligbebyggelse opretholdes. Afgørende i denne forbindelse er hensynet til de mennesker, som uden egen skyld er tvunget til at leve deres tilværelse i disse dårlige omgivelser. Dette gælder ikke mindst ældre og svage, lige medborgere, men det angår også de børn, som får deres barndom og opvækst i sådanne kvarterer. Disse børn hæmmes herved ofte på en måde, der kan komme til at præge dem hele livet.

Boliger i saneringsmodne kvarterer er ofte meget billige. Dette bidrager på sin vis til at komplicere problemet, thi skønt disse boliger er små og usunde, giver de dog tag over hovedet. For mennesker med almindelig indkomst tillader den lave boligafgift et forbrug på andre områder, som binder dem til et økonomisk mønster af en helt anden karakter end det, der er gældende for mennesker, som bor i sunde, men også dyrere boliger. Det er svært at frigøre sig fra det én gang fastlagte økonomiske mønster. Lovforslaget søger derfor også at tilgodese disse vanskeligheder, thi i det lange løb er saneringskvartererne hverken billige for den enkelte, som bor i disse kvarterer, eller for samfundet som sådant, fordi beboelsen i disse områder medfører større risiko for sygdom og giver langt flere tilpasningsvanskeligheder end sunde og gode boliger. Hvad en virkelig gennemgribende sanering koster, vil måske kunne beregnes, men det er ikke muligt at beregne, hvad det kan komme til at koste, såfremt samfundet undlader at løse denne vigtige opgave. Jeg føler mig dog overbevist om, at det sidste beløb vil blive mange gange større end det første, hvortil kommer det menneskelige hensyn, som under alle forhold bør være det fundamentale.

Boligministeriet har opnået finansudvalgets tilslutning til at gennemføre en undersøgelse af de sociologiske forhold i saneringskvartererne. Denne undersøgelse, der foretages af socialforskningsinstituttet, vil være så langt fremme, at de første resultater kan indgå i overvejelserne i forbindelse med behandlingen af disse lovforslag. Jeg ventner mig meget af denne undersøgelse, men vil tilføje, at blot et enkelt besøg i disse kvarterer giver tilstrækkelig overbevisning om,

hvor påtrængende og alvorlig en opgave det drejer sig om.

Efter boligforliget var der enighed mellem partierne om, at saneringen var den næste store opgave, der burde tages op. De lovforslag, som i dag fremsættes her i tinget, bygger på et forberedende arbejde, der er udført under ledelse af min forgænger som boligminister. Efter regeringsskiftet er dette arbejde blevet fortsat, og der er i de forløbne måneder foretaget en række undersøgelser, her og i udlandet, ligesom der har været ført en række uformelle og uforpligtende forhandlinger bl. a. med Københavns og Frederiksberg kommuner, Købstadforeningen, Foreningen „Bymæssige Kommuner“, Grundejernes og Lejernes Landsforbund og Fællesorganisationen af almennyttige danske Boligselskaber.

Fra alle sider er vist meget stor forståelse for, at der nu gøres en alvorlig og systematisk indsats for at fremme saneringen. Men det siger sig selv, at en reform på dette område ikke kan undgå at berøre interesser, der betragtes som hævdvundne både for dem, der ejer, og for dem, der bor eller har deres erhverv i ejendomme, der bør saneres eller nedrives i de kommende år.

Jeg føler særlig grund til at nævne en henvendelse, som boligministeriet har modtaget fra Lejernes Landsorganisation og Grundejernes Landsforbund i fællesskab om sanerings- og moderniseringsopgaverne i vort samfund. Disse organisationer besidder en værdifuld sagkundskab, som kan være til stor nytte ved opgavens løsning, og henvendelsen er udtryk for en dyb forståelse af de menneskelige og økonomiske problemer, som sanerings- og moderniseringsforanstaltninger kan rejse både for lejere og ejere i de ejendomme, der berøres. Et positivt medarbejderskab fra parterne på boligmarkedet er af største betydning for gunstige resultater. De to organisationers forslag om oprettelsen af et byfornyelsesråd med repræsentanter for lejere og ejere med henblik på at give retningslinjer for registreringen og klassificeringen af de ejendomme, der bør omfattes af sanerings- og moderniseringsplaner, er derfor søgt imødekommet ved, at lejere og ejere fremtidig repræsenteres i boligkommissionerne, som efter forslaget tillægges et øget ansvar for og en større indflydelse på sanerings-, modernise-

[Boligministeren.]

rings- og byfornyelsesopgavens løsning. Ved det lovforslag, der om kort tid kan forventes fremsat om ændring i loven om midlertidig regulering af boligforholdene, vil det endvidere blive foreslået, at der oprettes særlige moderniseringsnævni i de største byer med repræsentanter for landsomfattende sammenslutninger af grundejer- og lejerforeninger. Det er endelig hensigten at fremsætte forslag om, at det særlige institut, der forvalter de bundne beløb i kraft af boligforligets lejeforhøjelser, også skal kunne foretage udlån til sanering af ældre ejendomme, der omfattes af en saneringsplan. Institutet bestyres som bekendt af en ledelse, der omfatter repræsentanter for både ejer- og lejerorganisationer. Der vil på tilsvarende måde blive fremsat forslag, som muliggør overførelse af midler fra de almennyttige boligselskabers landsbyggefond til saneringsopgaver. Også disse selskaber har vist megen positiv interesse for at deltage i løsningen af saneringsopgaven gennem oprettelse af saneringssselskaber.

Når forslaget om et byfornyelsesråd er søgt imødekommet på den nævnte måde, skyldes det bl. a., at sanerings- og byfornyelsesopgaven jo ikke blot vedrører lejer- og ejerinteresser, men også væsentlige opgaver, som henhører under sundhedsmyndighederne, de sociale myndigheder og kommunernes byplanmyndigheder og økonomiske forvaltninger.

Samtidig med at saneringsaktiviteten øges, vil mulighederne for at fremme byfornyelsen blive større. Vore centrale byområder bør gøres brugelige i overensstemmelse med nutidens og fremtidens behov. En byfornyelse er en meget vigtig, men også meget vanskelig opgave at løse. Et senere skridt i den nu påbegyndte saneringsreform vil være at udforme og koordinere planlægningslovgivningen med henblik på en fornyelse af de forældede bydele. Andre lande er — til dels som følge af de frygtelige og ulykkelige bombardementer under den anden verdenskrig — langt fremme med

denne opgave, som navnlig består i at tilpasse byerne, så de imødekommer den moderne trafiks behov og skaber bedre vilkår for menneskers trivsel. Også Danmark må nu tage fat på denne opgave. De fremsatte forslag antyder derfor byfornyelsesformålet og rummer forslag om at afsætte et rådighedsbeløb til nærmere kortlægning af hele problematikken omkring en modernisering af de utidssvarende bykerner.

Saneringsloven af 1959 skabte muligheder for saneringer på kommunalt initiativ med statens økonomiske bistand. Når kommunerne ikke har benyttet sig af denne mulighed i et omfang, der svarede til forventningerne, skyldes dette mange og også begrundede årsager, herunder navnlig hensynet til bolig mangelen og den almindelige betragtning om, at en dårlig bolig trods alt er bedre end ingen bolig. Kommunernes indsats har især koncentreret sig om at søge køen af boligsøgende reduceret gennem en indsats for at øge nybyggeriet, hvilket også vil være en særdeles — og i fremtiden ikke mindre — påkrævet opgave. Skal saneringsopgaven løses, må den imidlertid prioriteres sideordnet med bestræbelserne for at afskaffe bolig mangelen. I modsat fald vil antallet af de boliger, der er saneringsmodne, vokse år for år. Opgaven vil herved blive stadig mere uoverkommelig at løse. Saneringskvarterernes beboere bør derfor i virkeligheden sidestilles med dem, der ikke besidder en selvstændig bolig. Det må anses for nødvendigt, at saneringsopgaven fremtidig får en langt bedre prioritering i kommunernes arbejdsprogrammer.

Forslaget til *ny saneringslov* indeholder især fem nydannelser i forhold til saneringsloven af 1959:

1. Der søges fremskaffet en oversigt med registrering og kvalitetsbedømmelse af boligerne i samtlige kommuner, som har et saneringsproblem. På grundlag heraf skal hver af de pågældende kommuner fastlægge en tidsfølgeplan for en løsning af de lokale saneringsopgaver.

2. Det foreslås, at ikke blot kommunerne,

[Boligministeren.]

men også særlige, godkendte sanerings-selskaber skal have mulighed for at tage initiativ til og gennemføre saneringer. Som nævnt har Danske Grundejeres Landsforbund og Lejernes Landsorganisation samt Fællesorganisationen af almenyttige danske Boligselskaber vist stor interesse for at deltage i opgavens løsning gennem oprettelsen af særlige saneringsselskaber.

I lovforslaget er der alene givet en ramme for organisationen af sanerings-selskaber. Der er således mulighed for at imødekomme de ønsker om udformningen af sanerings-selskaber, som må forventes at blive resultatet af de løbende forhandlinger. Lovforslagets øvrige bestemmelser er desuden tilpasset således til de kommende sanerings-selskaber, at disse selv kan fremkomme med forslag til saneringsplaner og få offentlig støtte til gennemførelsen heraf. Saneringsselskaber — dannet af de nævnte organisationer — vil kunne få nær tilknytning til såvel ejerne som til lejerne af den eksisterende boligmasse. Selskaberne vil herved kunne deltage positivt i arbejdet med at fremskaffe erstatningsboliger.

3. Genhusningen er en meget vigtig side af saneringsplanernes gennemførelse. Lovforslaget giver øgede muligheder for en hensigtsmæssig genhusning af de udsanerede familier. Navnlig gennem rokeringer inden for den bestående boligmasse må der skaffes passende lejligheder til de familier, som ikke ønsker eller kan flytte direkte fra en saneringslejlighed til en bolig i det nye byggeri.

1959-lovens bemyndigelse for saneringskommunerne til at betale særlige huslejetilskud er foreslået opretholdt, og det er yderligere foreslået, at staten skal refundere kommunerne halvdelen af dette huslejetilskud, som det beregnes, efter at eventuel boligsikring er ydet på sædvanlig måde.

4. Saneringsplaner omfatter normalt en enkelt eller et par karreer. De kan blot vedrøre en enkelt ejendom. Som noget nyt foreslås indført begrebet storsanering, der skal omfatte en hel ældre, udslidt bydel, hvor op imod 75 pct. af bebyggelsen er så dårlig og udslidt, at den bør fjernes. Herved vil der opstå helt nye muligheder for ved en samlet planlægnings- og saneringsindsats at forny et sådant ofte centralt beliggende byområde. Ved at behandle et større område under ét

både planlægningsmæssigt og økonomisk vil det offentlige desuden kunne få en del af tabet ved byfornyelsen kompenseret, idet en økonomisk gevinst for dele af storsaneringsområdet, hvor genopbygningen på grund af de forbedrede forudsætninger for planlægning og bebyggelse kan være rentabel, vil bidrage til at finansiere saneringstab for andre dele af området, hvor sådanne gunstige forudsætninger ikke er til stede.

Storsaneringsplaner foreslås gennemført under kommunens ledelse, men med bistand af sanerings-selskaberne. Adgangen til ejerlavssaneringer er derfor foreslået udeladt i disse tilfælde.

Da storsaneringstanken er ny og må betragtes som et forsøg, foreslås det løbende at inddrage folketinget i dette arbejde gennem et udvalg. Det vil formentlig være naturligt at henlægge opgaven til folketingets boligudvalg, men det overlades til folketinget at skønne herom.

5. Endelig rummer lovforslaget bestemmelser, som søger at hindre forfald af ældre bygninger i tiden, medens en saneringsplan udarbejdes. Her kan der navnlig være tale om historiske eller kunstnerisk værdifulde bygninger, som ved saneringstilskud senere kan opnå særlig støtte.

1959-lovens regler om støtte til særlig værdifulde bygninger er opretholdt ud fra den betragtning, at der i disse bevaringsopgaver også ligger en saneringsopgave. På længere sigt mener jeg dog, at tilskud til bevaringer af kulturhistorisk interessante bygninger bør overvejes administreret under bygningsfredningsloven og bygningsfredningsfonden under ministeren for kulturelle anliggender.

Ud over de nævnte væsentlige nydannelser indeholder forslaget til saneringsloven en række forenklinger i forhold til den gældende lov, begrundet i praktiske erfaringer. Der bør dog vises hensyn til, at en sanering uundgåeligt griber ind i velerhvervede private rettigheder. Grundejere, lejere m. v. må derfor sikres rimelig frist til overvejelser og forhandlinger, ligesom der må levnes kommunerne tid til planlægningsarbejdet og til forhandling om og udmåling af erstatninger.

En mulig forenkling kunne være at opheve saneringsnævnet. Når dette ikke er foreslået, skyldes det hensynet til den igangværende sanering, som ikke ønskes forsinket

[Boligministeren.]

som følge af de bestemmelser, der nu foreslås gennemført. Jeg anser det imidlertid for påkrævet, at der sker en indgående drøftelse af saneringsarbejdets rationalisering i forbindelse med lovforslagets behandling her i tinget.

I forslaget til *ændringer i boligtilsynsloven* er der navnlig tre nydannelser, som det vil være rimeligt at fremhæve.

1. Loven udvides til at gælde for hele landet, idet de særlige bestemmelser for landområderne falder bort. Alle anker decentraliseres fra boligministeren til de to boligtilsynsråd. I øvrigt har langt de fleste af landkommunerne allerede i deres sundhedsvedtægter benyttet sig af adgangen til at indføre boligtilsynsbestemmelser, som svarer til boligtilsynslovens bestemmelser.

2. Boligkommissionernes sammensætning styrkes sagligt med yderligere hygiejnisk og social sagkundskab. Som allerede nævnt bliver ejere og lejere også repræsenteret i kommissionerne.

3. Adgang til at påbyde nedrivning af kendemerede bygninger udvides, dog således at eventuelt tab godtgøres ejerne på samme måde, som saneringsloven bestemmer.

Ved *ændringsforslaget til Københavns bygge Lov* revideres bestemmelserne om gårdrydninger således, at adgangen til forbedring af karreernes gårde og indre i øvrigt skulle kunne benyttes i videre omfang. Det gældende maksimumsbeløb for pålæg om gårdrydning bortfalder, og udgifterne kan indregnes i huslejerne efter nærmere angivne regler.

De tre lovforslag har tilsammen det formål at give saneringen et større omfang end hidtil, således at den systematisk kan fortsættes på grundlag af en rullende planlægning.

På den anden side er det tilstræbt, at der ikke sker nogen form for afbrydelse af det påbegyndte eller løbende saneringsarbejde. Dette arbejde kan føres videre, indtil det ved en jævn overgang afløses af saneringer m. v. i henhold til lovforslagets bestemmelser.

Målet må være, at saneringsvirksomheden i løbet af et par år udvides til at omfatte mindst 3-4000 lejligheder om året. Dette forudsætter, at genhusningsproblemet søges løst ved en udvidelse af kvotaen for det statsstøttede boligbyggeri, af rokering inden for

den bestående boligmasse, af opførelse af nye boliger i de sanerede områder og af en øget kvota for plejehjem.

Da saneringen skal foregå på steder, hvor der ofte er meget tæt bebyggelse, som skal afløses af et moderne byggeri med mere åbenhed i bebyggelsen, end slumbebyggelsen har, opstår der uundgåeligt et tab, som foreslås delt mellem stat og kommune i den udstrækning, det ikke kan finansiere sig selv.

Gennem oprettelsen af saneringsselskaber er det dog regeringens håb, at også andre kredse end det offentlige vil være interesserede i at stille kapital og arbejdskraft til rådighed for løsningen af denne opgave. Statens økonomiske indsats, navnlig lånemidlerne, må dog forventes at skulle forøges væsentligt i forhold til den nuværende indsats. Den nuværende saneringslovs rammebestemmelser skulle dog i de første år kunne strække til under forudsætning af øgede midler til genhusning m. v.

Jeg tillader mig herved at anbefale de tre lovforslag til tingets hurtige og velvillige behandling. Regeringen har den opfattelse, at der i alle partier i folketinget er et ønske om at fremme saneringsvirksomheden. Det er vort håb, at den enige tilslutning, som folketinget gav saneringsloven og boligtilsynsloven i 1959, kan videreføres i et konstruktivt samarbejde om en løsning af denne store opgave.

Socialministeren (Nathalie Lind): Herved tillader jeg mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelse*. (*Forhøjelse af børnetilskud*).

Børnetilskudsloven er af 3. juni 1967. Den skal træde i kraft samtidig med loven om kildeskat, det vil sige 1. januar 1970. Baggrunden for de ændringer af loven, som nu foreslås, er forskellige ændringer i skatte-lovgivningen.

Der er ved udskrivningsloven fra 1. april 1968 sket en forhøjelse af det almindelige børnetilskud med 75 kr. om året for hvert barn, dog 125 kr. for børn af enlige forsørgere. Disse forhøjelser foreslås nu optaget i børnetilskudsloven. Efter loven om kildeskat sker der den ændring af reglerne om beskatning af enlige forsørgere, at disse skal beskattes som andre enlige, således at de kun får ét personfradrag. Dette betyder